

"بسمه تعالی"

شورای عالی حفاظت محیط زیست در جلسه روز دوشنبه مورخ ۱۳۹۹/۱۱/۶ و به استناد ماده (۱۱) قانون مدیریت پسماندها - مصوب سال ۱۳۸۳ - ضوابط و روش‌های مدیریت اجرایی پسماندهای صنعتی، معدنی را به شرح ذیل تصویب نمود:

فصل ۱- تعاریف

ماده ۱- عبارات و اصطلاحاتی که در این ضوابط به کار رفته است، دارای معانی زیر می‌باشد:

- الف- سازمان: سازمان حفاظت محیط زیست
- ب- وزارت: وزارت صنعت، معدن و تجارت
- ج- صندوق: صندوق ملی محیط زیست
- د- پسماند: به مواد جامد، مایع و گاز (غیر از فاضلاب) گفته می‌شود که به طور مستقیم یا غیرمستقیم حاصل از فعالیت انسان بوده و از نظر تولید کننده زائد تلقی می‌شود.
- هـ - پسماند صنعتی و معدنی: تعاریف پسماند صنعتی و ویژه برگرفته از تعاریف ماده ۲ قانون مدیریت پسماندها بوده و شامل ۲ بخش ذیل می‌باشد:
  - پسماندهای صنعتی و معدنی (غیر ویژه): به کلیه پسماندهای ناشی از فعالیت‌های صنعتی و معدنی و امثال آن گفته می‌شود از قبیل براده‌ها، سرریزها و لجن‌های صنعتی.
  - پسماندهای صنعتی و معدنی ویژه: به کلیه پسماندهای صنعتی و معدنی گفته می‌شود که به دلیل بالا بودن حداقل، یکی از خواص خطرناک، از قبیل سمیت، بیماری زایی، قابلیت انفجار یا اشتعال، خوردندگی و مشابه آن به مراقبت ویژه و مدیریت خاص نیاز داشته باشد.
- و- حد تبدیل پسماندهای صنعتی ویژه و عادی: در تعیین حد تبدیل پسماندهای صنعتی ویژه و عادی، ضوابط و دستورالعمل سازمان مالاک عمل (در اجرای ماده ۲۴ آئین نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها) خواهد بود.
- ز - مدیریت اجرایی پسماند صنعتی و معدنی: شخصیت حقیقی یا حقوقی است که مسئول برنامه ریزی، ساماندهی، مراقبت و عملیات اجرایی مربوط به تولید، جمع آوری، ذخیره سازی، جداسازی، حمل و نقل، بازیافت، پردازش و دفع پسماندهای صنعتی و معدنی و همچنین آموزش و اطلاع رسانی در این زمینه می‌باشد.
  - ح- دفع: کلیه روش‌های از بین بردن یا کاهش خطرات ناشی از پسماندها، از قبیل موارد ذیل می‌باشد:
    - دفن بهداشتی: عملیات متداول در زمینه دفن پسماند در مراکز دفن که دارای لایه‌های نفوذناپذیر و کف سازی مناسب، چاههای کنترل و چاههای خروجی گاز جهت دفن سطحی (مانند دفن لجن‌های زائد در گودالها، استخرها، حوضچه‌ها و غیره) و دفن با تکنیک‌های خاص (مانند قرار دادن مواد زائد در کپسول‌های دربسته و ایزوله از یکدیگر واز محیط و غیره).
    - پسماند سوزی: استفاده از تجهیزات و ماشین‌هایی دارای استاندارد از جنبه فنی و بهداشتی، جهت حرارت دهی بسته به نوع پسماند با حضور اکسیژن و در صورت امکان استحصال برق از آن در اندازه و انواع متفاوت بادامنه حرارتی کلی ۸۵۰-۱۴۰۰ درجه سانتی‌گراد.

- گازی سازی: استفاده از تاسیسات و تجهیزات دارای استاندارد از جنبه فنی و بهداشتی جهت حرارت دهی پسماند جهت تولید گاز و تزریق عامل گاز ساز اضافی و بازگردانی آن در راکتور که منجر به سوختن بیشتر و یا شناورسازی مواد اولیه ورودی خواهد شد.

- تصفیه: فعالیت‌های مورد نیاز برای اطمینان از اینکه پسماندها به حداقل تأثیر قابل توجه بر محیط زیست (مطابق حد تبدیل پسماندهای ویژه و عادی) برسند.

- تثبیت: به کلیه فرایندهای فیزیکی و شیمیایی جهت بی‌خطر یا کم‌خطر نمودن پسماند ویژه مطابق حد تبدیل پسماندهای صنعتی و معدنی ویژه و عادی) بوده که منجر به تسهیل در ذخیره و حمل و نقل و دفع گردد.

- پردازش: کلیه فرایندهای مکانیکی، شیمیایی، بیولوژیکی که منجر به تسهیل در عملیات دفع و بازیافت گردد.

- بازیافت: به آماده‌سازی مواد و انرژی موجود در پسماند برای استفاده مجدد و نیز استفاده از مواد مصرف شده برای تولید مجدد همان کالا یا کالاهای دیگر.

ط- واحد بازیافتی: منظور واحدهای صنعتی و تولیدی فعال در زمینه بازیافت.

ی- کارگروه ملی: کارگروه ملی مدیریت پسماندها

ک- سامانه بانک اطلاعاتی پسماند: نرم افزار تحت وب معاونت محیط زیست انسانی سازمان حفاظت محیط زیست به نشانی <https://iranemp.ir> که اطلاعات کاملی از واحدهای تولید کننده و مصرف کننده پسماند به همراه پایش‌های آنها، در

آن ثبت، نگهداری و بروزرسانی می‌شود.

ماده ۲- منظور از آلودگی، همان تعریف مقرر در ماده (۹) قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست - مصوب ۱۳۵۳/۳/۲۸- است.

فصل ۲- اختیارات و وظایف

ماده ۳- نظارت و مسئولیت حسن اجرای این ضوابط مطابق ماده ۱۱ قانون مدیریت پسماندها، به عهده وزارت می‌باشد.

ماده ۴- اجرای این ضوابط برای کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که پسماندهای صنعتی و معدنی را به هر شکلی تولید، تفکیک، جداسازی، جمع‌آوری، دریافت، ذخیره، حمل، تصفیه، دفع و یا مدیریت می‌کنند، الزامی است.

ماده ۵- پسماندهای ویژه پرتوزا، تابع قوانین و مقررات مربوط به خود می‌باشند.

ماده ۶- مدیریت اجرایی کلیه پسماندهای صنعتی و معدنی به عهده تولید کننده پسماند می‌باشد. در صورت تبدیل آن به پسماند عادی به عهده شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و بخشدارهای و روش مدیریت مطابق با شیوه نامه اجرایی مندرج در ماده ۵ آیین نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها خواهد بود.

تبصره ۱- مدیریت‌های اجرایی پسماندهای صنعتی و معدنی می‌تواند تمام یا بخشی از عملیات مربوط به جمع‌آوری، جداسازی و دفع پسماندها را به اشخاص حقیقی و حقوقی و پیمانکاران دارای صلاحیت واگذار نمایند.

مدیریت اجرایی پسماندهای صنعتی یا ویژه می‌توانند هزینه‌های مدیریت پسماندهای این بخش را از تولید کننده پسماند دریافت نموده و صرف هزینه‌های مدیریت پسماند نمایند.

تبصره ۲- وزارت باید با همکاری سازمان برنامه و بودجه و سازمان ظرف مدت شش ماه پس از ابلاغ این ضوابط، بر حسب نوع پسماند دستورالعمل مرتبط با تعیین تعرفه مدیریت پسماندهای صنعتی و معدنی را بر حسب نوع و روش مدیریت پسماند تهیه و به مورد اجرا گذارد.

تبصره ۳- مسئولیت ناشی از تولید پسماندهای صنعتی و معدنی و ویژه، نگهداری، برجسب گذاری، حمل و نقل و اخذ کلیه مجوزهای لازم برای ارسال پسماند به محلهای دفع به عهده تولید کننده پسماند می‌باشد.

ماده ۷- وزارت موظف است با رعایت قوانین و مقررات و ضوابط مربوط ظرف مدت ۶ ماه نسبت به اجرای موارد ذیل اقدام نماید:

- ۱- تهیه دستور العمل و شیوه نامه مناسب به منظور کاهش تولید پسماندهای صنعتی و معدنی.
- ۲- تهیه شیوه نامه تامین تسهیلات لازم برای حمایت از واحدهای مدیریت کننده و دارای سیستم مدیریت اجرایی پسماندها.
- ۸- سازمان ملی استاندارد موظف است در تدوین استانداردهای موضوع ماده ۱۶ آئین نامه اجرایی مدیریت پسماندها با سایر دستگاهها همکاری و بر حسن اجرای استانداردها نظارت نماید.
- ۹- تولید کنندگان پسماندهای صنعتی و معدنی موظف اند اظهار نامه و اطلاعات کمی و کیفی پسماندهای تولیدی و روش های مدیریت آن را به سازمان و وزارت اعلام نمایند.
- تبصره ۱- وزارت در ارایه اطلاعات مورد نیاز سازمان به منظور اعمال نظارت های لازم بر واحدهای صنعتی و معدنی همکاری نماید.
- تبصره ۲- ثبت نام در سامانه بانک اطلاعاتی پسماند برای کلیه تولید کنندگان، واردکنندگان و توزیع کنندگان به منزله اظهار نامه واحدهای صنعتی و معدنی جهت تکمیل و راه اندازی بانک اطلاعاتی پسماند الزامی محسوب می شود.
- تبصره ۳- واحدهایی که از ورود اطلاعات به سامانه بانک اطلاعاتی پسماند خود داری و یا از ارائه اطلاعات صحیح به مأمورین سازمان خود داری و یا اطلاعات خلاف واقع را در اختیار قرار دهند مشمول ماده ۱۶ قانون هوای پاک خواهند شد.
- تبصره ۴- وزارت در اجرای ماده ۳۲ آیین نامه اجرائی قانون مدیریت پسماندها به منظور همکاری جهت تکمیل بانک اطلاعاتی پسماند صنعتی و معدنی موظف است نسبت به اطلاع رسانی به این واحدها برای همکاری و درج اطلاعات اقدام نماید.
- ماده ۱۰- سازمان برنامه و بودجه باید با همکاری دستگاه های اجرایی ذیربط در هر مورد، نسبت به تشخیص صلاحیت مشاوران و پیمانکاران ذیصلاح مدیریت پسماندهای صنعتی، معدنی و ویژه اقدام نماید.
- تبصره - واحدهای تولیدی و صنعتی فعال در زمینه مدیریت پسماندها که دارای پروانه بهره برداری از وزارت (سازمان های صمت) و مجوز زیست محیطی مورد تایید سازمان (ادارات کل حفاظت محیط زیست استان) محل استقرار می باشند نیز مجاز به دریافت و مدیریت پسماندها می باشند.
- ماده ۱۱- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، موظف است نظارت لازم بر رعایت معیارها و ضوابط بهداشت، ایمنی و پیوست سلامت، از سوی عوامل اجرائی در کلیه مراکز تولید کننده پسماندها و همچنین مراکز مدیریت پسماندهای صنعتی و معدنی بعمل آورد.
- ماده ۱۲- مدیریت اجرایی پسماندهای صنعتی و معدنی مکلفند از خدمات کارشناسان و متخصصین واجد شرایط (به طور ترجیحی گرایش های مرتبط بهداشت محیط و محیط زیست) به تعداد کافی مراکز تولید و مدیریت زیست محیطی این گونه پسماندها استفاده نمایند. (تعیین و تشخیص کفایت تعداد متخصصین به کار گرفته شده بر عهده سازمان می باشد).
- ماده ۱۳- وزارت موظف است برنامه های آموزش مدیریت پسماندهای صنعتی و معدنی را به منظور اطلاع رسانی فراگیر از طریق رسانه های جمعی تهیه نموده و در اجرای ماده ۶ قانون مدیریت پسماندها و در راستای اهداف حفاظت از محیط زیست کشور جهت پخش به سازمان صدا و سیما ارائه و سازمان مذکور نیز همکاری لازم را بعمل آورد.

ماده ۱۴- وزارتخانه‌های کشور، صنعت، معدن و تجارت و سازمان و سایر دستگاه‌های ذیربط مکلفند اعتبارات موردنیاز اجرای این ضوابط و روش‌های اجرایی را در لوایح بودجه سنواری پیش‌بینی و سازمان برنامه و بودجه نیز همکاری لازم را بعمل آورد.

ماده ۱۵- وزارت با همکاری سازمان در موارد لازم سطح فن‌آوری‌های موردنیاز جهت بازیافت و مدیریت پسماندهای صنعتی و معدنی را تعیین و به صورت دو سالانه بازنگری و ابلاغ می‌نماید. مدیریت اجرایی پسماندهای صنعتی و معدنی موظف به تطبیق فن‌آوری بر اساس برنامه زمانبندی اعلام شده توسط وزارت خواهند بود.

فصل ۳- محل‌های دفع

ماده ۱۶- محل‌های دفع پسماندهای ویژه صنعتی و معدنی بر اساس ضوابط زیست‌محیطی سازمان تعیین خواهد شد. تبصره ۱- محل‌های دفع تعیین شده پسماندها با اجرای مفاد قانون نحوه خرید و تملک و سایر مراحل انتخاب و واگذاری اراضی به متقاضیانی که توانمندی آنها از نظر تخصص، تجربه و سرمایه‌گذاری به تأیید کارگروه‌های استانی مدیریت پسماند رسیده باشد، در اختیار مدیریت‌های اجرایی پسماندها قرار گرفته تا طبق ضوابط و مقررات مربوطه بهره‌برداری گردد.

تبصره ۲- وزارت صنعت، معدن و تجارت موظف است اعتبارات، تسهیلات و امکانات لازم را جهت ایجاد و بهره‌برداری از محل‌های دفع پسماندها با اولویت استفاده از امکانات و سرمایه‌بخش خصوصی فراهم نماید و وزارت کشور نیز در هماهنگی بین بخشی دستگاه‌های مرتبط و مسائل محلی و منطقه‌ای اقدام لازم را بعمل آورد.

تبصره ۳- ضرورت دارد تضمین و تعهدات لازم بر اجرای ضوابط زیست‌محیطی که در مرحله تاسیس مراکز مدیریت پسماندها در مراحل احداث و بهره‌برداری از محل‌های دفع پسماندهای صنعتی و معدنی (محل دفن پسماند) و مسئولیت‌های آتی پس از اتمام بهره‌برداری (برنامه پایش ۲۵) ساله از این مراکز که توسط سازمان ابلاغ می‌گردد، قبل از واگذاری اراضی از اشخاص حقیقی و حقوقی از سوی وزارت کشور (استانداریها) اخذ گردد.

ماده ۱۷- وزارت امکان استقرار واحدهای گروه بازیافت را فراهم آورده و نسبت به ایجاد شهرک‌های صنعتی تخصصی بازیافت در محل‌های مورد تأیید سازمان اقدام نماید.

ماده ۱۸- انجام مطالعات ارزیابی اثرات زیست‌محیطی در انتخاب محل و روش‌های دفع پسماندهای صنعتی یا ویژه الزامی است.

تبصره- سازمان قبل از صدور مجوز محل‌های دفع پسماندها باید نسبت به استعلام و اخذ تاییدیه وزارت نیرو در زمینه عدم تأثیر پذیری منابع آبی اقدام نماید.

فصل ۴- حمل و نقل

ماده ۱۹- مسئولان حمل و نقل و دفع پسماندهای صنعتی و معدنی، موظفند از تحویل گرفتن پسماندهای فاقد برچسب و مشخصات مندرج در الحاقیه ۱ کنوانسیون بازل و به تبع آن الحاقیه ۸ کنوانسیون بازل برای پسماند ویژه و الحاقیه ۹ پسماندهای صنعتی خودداری نمایند.

ماده ۲۰- حمل و نقل و جابجایی پسماندهای صنعتی و معدنی ویژه تابع آیین‌نامه اجرائی حمل و نقل جاده‌ای مواد خطرناک مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۲۲ هیأت وزیران با اصلاحات بعدی خواهد بود.

تبصره ۱- هرگونه بارگیری، حمل و نقل و تخلیه بار حاوی پسماندهای صنعتی و معدنی از هر مکان به محل دیگر ملزم به هماهنگی با ادارات کل حفاظت محیط زیست و اخذ مجوزهای لازم و نظارت کارشناسان محیط زیست در مبداء و مقصد بارواز طریق ثبت اطلاعات در سامانه بانک اطلاعاتی پسماند میسر خواهد بود.

تبصره ۲- مدیریت‌های اجرایی پسماند صنعتی و معدنی موظف‌اند برای نقل و انتقال پسماندها در کشور تنها از طریق مراکز حمل و نقل دارای مجوز در خصوص پسماندهای ویژه صنعتی و معدنی و با رعایت آیین نامه حمل و نقل جاده‌ای مواد خطرناک و به صورت مستند و با ارائه برنامه اقدام نمایند.

تبصره ۳- ضرورت دارد در برنامه‌ها نوع اقدامات لازم در خصوص بروز هرگونه سانحه بر اساس ویژگی هر گونه از پسماندها درج و به رانندگان حمل کننده پسماندها اعلام گردد.

ماده ۲۱- در صورت عدم توجه به مفاد مواد ۱۹ و ۲۰ توسط مسئولان حمل و نقل، مرتکبین مشمول مجازات های مندرج در ماده ۱۶ قانون مدیریت پسماندها خواهند شد.

ماده ۲۲- خودروهای تخلیه کننده پسماندهای صنعتی و معدنی در اماکن غیرمجاز، علاوه بر مجازاتهای مندرج در مواد ۱۶، ۱۹ و ۲۰ قانون مدیریت پسماندها و ماده ۱۹ قانون حفاظت از خاک، ملزم به پاکسازی محیط و جبران خسارت به اشخاص حقیقی و حقوقی نیز خواهند شد.

ماده ۲۳- نقل و انتقال برون مرزی پسماندهای صنعتی و معدنی تابع مقررات کنوانسیون بازل و با نظارت مرجع ملی کنوانسیون خواهد بود. نقل و انتقال درون مرزی پسماندهای ویژه تابع آیین نامه اجرایی مصوب هیأت وزیران خواهد بود. تبصره- سازمان در راستای حفظ ذخایر و منابع طبیعی و با رعایت قوانین و ضوابط ملی و بین‌المللی مربوط و کنوانسیون بازل در زمینه صدور مجوز واردات و صادرات پسماند و محصولات تولیدی بر اساس ظرفیت سنجی لازم که از طرف وزارت اعلام می‌گردد، اقدام می‌نماید.

فصل ۵- مدیریت پسماندها (کاهش، تفکیک، برچسب گذاری، نگهداری، بازیافت، دفع)

ماده ۲۴- مدیریت پسماندهای صنعتی و معدنی مکلف است راساً یا از طریق اشخاص حقیقی و حقوقی دارای صلاحیت و بر اساس کمیت و کیفیت پسماندها یکی یا تلفیقی از روش های دفن بهداشتی، پسماندسوزی، گازی سازی، تصفیه، تثبیت، پردازش و بازیافت جهت دفع پسماندها انتخاب و با تایید سازمان اجرا نماید.

ماده ۲۵- کلیه تولید کنندگان پسماندهای صنعتی و معدنی مکلفند در فرآیند و خطوط تولید اقدامات ذیل را انجام دهند:

۱- فرآیند به گونه‌ای طراحی شود که پسماند کمتری تولید شود و در مواردی که حدود مجاز در آیین نامه اجرایی قانون مدیریت پسماند ها پیش بینی شده است، در حد مجاز نگه دارد.

۲- از اختلاط پسماندهای تولیدی عادی و ویژه جلوگیری شود.

۳- پسماندها را حسب کمیت و کیفیت و نوع عادی و ویژه تفکیک، برچسب گذاری و در محل مناسب نگهداری نمایند.

۴- اطلاعات و آمار عملکردی و مدیریت زیست محیطی پسماندها را به طور مستمر در سامانه بانک اطلاعاتی پسماند ثبت نماید.

ماده ۲۶- کلیه فرآیندهای دفع پسماندهای صنعتی و معدنی می‌بایست با رعایت موارد ذیل صورت پذیرد:

الف) نگهداری، تفکیک و جداسازی: پسماند بر اساس نوع، کیفیت و خصوصیات ، تفکیک و جمع آوری، برچسب گذاری و در ظروف مکانیزه و دارای استحکام نگهداری و در صورت لزوم بسته بندی گردد.

ب) ظرف مدت زمان معین پسماندها مدیریت و یا به مراکز مجاز مدیریت پسماندها منتقل شوند.

ج) پسماندهای مایع صنعتی می‌بایست به شیوه‌های مناسب تصفیه، تثبیت و دفع گردند.

د) نگهداری پسماندهای صنعتی ویژه و دپوی آن در فضای باز، مجاورت نور خورشید، باد و نزولات جوی ممنوع می‌باشد.

ماده ۲۷- تولید کنندگان پسماندهای ویژه مندرج در جدول شماره ۱ ماده ۱۹ آیین نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها ملزم به کاهش مقدار و شدت آلودگی پسماندهای مذکور بوده و باید پسماند تولیدی و ظرفیت فعالیت خود را در فرم‌های اظهار نامه ثبت وبه سازمان و وزارت گزارش نمایند جدول مذکور حسب مورد با پیشنهاد سازمان (کارگروه ملی) و تصویب هیئت وزیران قابل تغییر می‌باشد. متخلفین از مفاد این ماده به حداکثر مجازات مقرر در ماده ۱۶ قانون مدیریت پسماندها و ماده ۱۹ قانون حفاظت از خاک محکوم خواهند شد.